

ТЕЛЕВИДЕНИЕ ВА ЖАМИЯТ

*Ниетуллаев Рустам
ЎзДСМИ Нукус филиали
Ўқитувчиси*

Аннотация. Мақолада телевидениенинг ижтимоий-гуманитар ҳаётнинг муҳим соҳаси эканлиги, у маънавий ишлаб чиқариш воситаси ва оммавий маданиятни намоён этиши билан унинг таркибий қисмлари бирлиги сифатида кўринганлиги айтилади.

Калит сўзлар: Телевидение, технология, экран, социомаданият, жамият.

TELEVISION AND SOCIETY

Annotation

The article says that television is an important area of socio-humanitarian life, it is seen as a means of spiritual production and a unit of its components, reflecting mass culture.

Keywords: Television, technology, screen, socioculture, society.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ И ОБЩЕСТВО

Аннотация. В статье говорится, что телевидение является важной сферой социально-гуманитарной жизни, оно рассматривается как средство духовного производства и единица его составляющих, отражающих массовую культуру.

Ключевые слова: телевидение, технологии, экран, социокультура, общество.

Телевидение синтетик санъат. Телевидение технологик аср маҳсули сифатида экран образлари билан воқеликни техник воситалар орқали узатиши ТВ моҳиятини ташкил этади, унинг хусусиятлари билиш объектлари

(инсон, табиат, муҳит) билан изоҳланади. «Кичик экран»нинг оммавийлиги ва социомаданий маконда фаолият юритиш шарт-шароитлари матбуот, радио, техника воситаларини уйғунлаштириши, санъат ва журналистиканинг синтези тарзида нисбатан мустақилликка эгаллиги, коммуникатив хусусиятлари билан белгиланади. Дунёда санъатшунослик соҳасида телевидение санъат тури ҳамда ОАВ сифатида устувор йўналишга айланиб, жамиятнинг маданий ҳаёти ва коммуникатив соҳасида томошабинларни интеллектуал, бадиий ахборот билан таъминлаши жиҳатидан етакчи мақомга эгаллигини сақлаб қолмоқда. Телевидение социомаданий институт сифатида фаоллашиши бевосита унинг самарадорлигини, бадиий захиралари ва миллийлик аҳамиятини ўрганиш ва тадқиқ этиш билан боғлиқ бўлиб, у тобора долзарблик касб этмоқда. Социомаданий самарадорлик телевидениенинг техник, тасвирий ва ифодавий воситаларини уйғунлаштириб, маданий-ахборот майдон ва таъсир доирасини кенгайтиришига ёрдам беради.

Жаҳонда санъатшунослик телевидениенинг социомаданий эҳтиёжлар билан боғлиқ бадиий телевидениега оид тадқиқотларга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу борада маънавий ва маданий қадриятларда телевидение, образли тили, шаклланиш ва ривожланиш босқичлари, жанрлар каби масалалар қамраб олинган. Ўз навбатида миллий телевидениенинг социомаданий самарадорлигини аниқлаш ва бадиий ресурслар (сахналаштириш маданияти, ижро маданияти, умуман телевидениенинг ижодий-техник имкониятлари, жумладан, тасвирий-ифодавий воситалари) ҳамда хусусиятларини ўрганиш зарурати ортиб бормоқда. Бу миллий телевидениенинг ривожланишига, унда сифат ўзгаришлари ва бадиий изланишларни рағбатлантиришга таъсир қилади.

Истиқлол йилларида Ўзбекистонда телевидениени ривожлантириш учун қатор чора-тадбирлар амалга оширилиб, жумладан, кейинги йилларда рақобат муҳитини шакллантириш йўли билан маҳсулотларнинг сифатини ошириш, профессионализмни кучайтириш мақсадида юқори технологияларга

асосланган рақамли узатиш тизимига ўтиш, каналлар ихтисослашуви, нодавлат аудиовизуал ОАВни кенгайтириш ишларига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Ҳозирда телевидениенинг жамиятни ижтимоий-муомала, дунёқараш, ахлоқий-этик асосларини шакллантиришдаги роли ошиб бораётгани аён. Меҳнатсеварлик, интизом, сафарбарлик мисолларида томошабинни ўз мақсадларини рўёбга чиқаришига йўналтириш, ўзаро ёрдам, бағрикенглик, олижаноблик намуналари билан ўзаро ҳурматни тарбиялаш орқали телевидение жамиятнинг ижтимоий ва ахлоқий қиёфасига таъсир этади. Қачонки томошабин ўзини кўп жиҳатдан экран персонажлари билан тенглаштирса, ўзининг дунёқараши ва қилмишлари билан солиштирса, бу ТВнинг бадиий-техник захиралари воситасида оламга ижобий қараши ва маънавий негизини мустаҳкамлайди. Бу эса, Қорақалпоғистон телесанъатининг муҳим ахлоқий ва фуқаролик вазифасидир (бу борада «Қорақалпоғистон телерадио» каналининг «Оила ва жамият», «Бугинги кун ёшлари» лойиҳасини алоҳида қайд этиш мумкин, унинг мақсади – ўсмир ёшларда фаол позицияни шакллантириш, ижодий қобилиятларини, инновацион ғояларга қизиқишини ривожлантиришдир).

Инсон билимлари, малакалари ва кўникмалари, маданиятини ҳар томонлама бойитиб, телевидение ўзининг универсал, шу жумладан, ижтимоий, интеллектуал, эстетик ва бунёдкорлик функцияларини намоён этади, айни вақтда ўз методлари билан маданиятни ишлаб чиқариш воситасига айланади.

Ҳозирда телевидение кўп ўлчамли тасвир, дизайн, фотомонтаж, график расм, сўз, мусиқа воситаларига эга. Оламни кузатиш билан томошабин ҳар томонлама билимни ҳосил қилади, ўз-ўзига таълим бериш ва тарбиялаш билан шуғулланадики, бу жамиятни фақатгина интеллектуаллашувига эмас, балки эстетлашиш жараёнига ҳам рағбат этадиган замонавий телевидениени социомаданий институт сифатидаги фаолияти фойдасига ҳал этади.

ТВнинг социомаданий фаолият соҳаси шунингдек, ишлаб чиқариш-ижодий жамоанинг барча иши истеъмолчи аудиториясини максимал қамраб олишга, мулоқотда ахборот тенглигига эришишга, аҳолининг барча ёш ва маданий қатламларини зарур ахборот билан таъминлашга йўналтирилади. Бу шахсиятни тарбиялашга, холислик, материални ёритиш технологияси ва сифати юқори бўлишига интиладиган медиа воқеликка тўғри муносабат билдиришни ифода этадиган “медиа туйғуси”ни шакллантиришга хизмат қилади. Телевидениенинг ушбу имкониятлари унинг функциялари билан узвий боғлиқ.

Жаҳон да, илм-фаннинг ривожланишида ҳам инсон фактори, биринчи ўринда туради. Қанақанги янгилик бўлмасин, у биринчи навбатда инсан уйлаши, унинг ақлий идрокининг натижаси. Шу сабабдан ҳам замонавий телевидение ўзининг хизматини толиқ ва сафали ижро этиши учун, малакали мутахассислар зарурлиги аниқ.

Давлатимиз мустақилликга эришгандан сўнг, тўртинчи Ҳақимят-деб белгиланган ОАВ ходмларига янги мақсат ва вазифалар белгиланиб, уларнинг ишлаш жараёнлари тубдан ўзгарди. Давлатимизнинг Миллий телерадио компанияси ва унга қаршли Қорақалпоғистон Республикаси телерадио компанияси, вилоятлардаги телерадио каналлар тўлиқ, жаҳон стандартларига жавоб берадиган замонавий техникалар билан жиҳозланди. Бунга жавобан телевидение кўрсатувлари ҳам жамият талабига жавоб берадиган даражага етишмоқда.

Давлат даражасида ишлаб чиқилган «Кадрлар таёрлашнинг миллий дастури» телевидение соҳасида ўзгаришлар олиб келди. Ушбу дастур асосида, телевидение ва радио учун олий ва ўрта махсус маълумотга эга мутахассисларни таёрлаш йўлга қуйилди. Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтида (шунинг ичида Нукус филиалида ҳам) кино, телевидение ва радио бўйича олий маълумотли бакалавр ва магистрларни тайёрлайдиган факультет, соҳа бўйича таълим йўналишлари (режиссёрлик, операторлик, овоз режиссёрлиги) очилди. Махсус таълим йўналишида

телевидение ва радио режиссёрлари, тележурналистлар таълим олмақда. Касб-хунар колледжларида ушбу соҳа бўйича техник ходимларни тайёрлаш йўлга қуйилган.

Биз, телевидениенинг янги эрасида яшамоқдамиз. Бугинги телевидение инсаният жамиятининг ривожланишида, унинг эстетик завқ олиши билан обадан турмишида, гуманизмнинг янгидан-янги босқичларида хизмат қилишида ишонишимиз комил.

Фойдаланган адабиётлар:

1. М. Ромм. Изб. произ-я в 3-х т. "Пед.наследие" М., «Искусство» 1982 г.
2. М. Муҳамедов "Устозлар изидан" Тошкент 2006 йил
3. Акбаров Х. Кино ва телевидение оламида. - Т.: Ғ.Ғулом. 1999 йил